

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Медичний інститут
Кафедра фармації, фармакології, медичної, біоорганічної та біологічної хімії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П.Могили
Іщенко Н.М.

«14» вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ТА МЕДИЧНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Гарант освітньої програми
Директор медичного інституту
Директор НН ІПО
Начальник НМВ

Шмалько О.О.
Оглобліна М.В.
Оглобліна М.В.
Грищенко Г.В.
Норд Г.Л.
Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Фармацевтичне та медичне товарознавство	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	226 «Фармація, промислова фармація»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Фармація»	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2021-2022 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3	4-й, 5-й
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	Всього – 90 годин	Всього – 90 годин
	18 годин 18 годин	6 годин 6 годин
	54 годин	78 годин
Відсоток аудиторного навантаження	40%	13%
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	залік	

Програма з дисципліни «Фармацевтичне та медичне товарознавство» для студентів спеціальності 226 Фармація, промислова фармація першого (бакалаврського) рівня складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фармація» першого(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація.

Дисципліна «Фармацевтичне та медичне товарознавство» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми та відповідно до навчального плану вивчається в III семестрі.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування у майбутнього фахівця необхідного обсягу знань, вмінь, які необхідні для виконання товарознавчих функцій та поповнення знань з окремих товарознавчих питань, які студенти отримали при вивченні інших дисциплін, зокрема анатомії та фізіології людини, біологічної фізики, неорганічної хімії, мікробіології тощо, та закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань із профільних професійно-практичних дисциплін (організація економіки фармації, менеджмент та маркетинг фармації, технологія ліків тощо).

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування у здобувачів вищої освіти товарознавчого мислення та набуття ними вмінь і навичок проведення товарознавчого аналізу товарів аптечного асортименту.

Завдання:

- вивчення та узагальнення вимог щодо якості лікарських засобів, виробів медичного призначення та інших товарів аптечного асортименту;
- проведення товарознавчого аналізу лікарських засобів, виробів медичного призначення та інших товарів, які реалізуються аптечними закладами;
- оволодіння навиками проведення фармацевтичної опіки при відпуску з аптек виробів медичного призначення та інших груп товарів аптечного асортименту.

- загальні:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 9. Здатність вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 13. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- фахові:

- ФК 1. Здатність використовувати законодавчу базу України та дотримуватися вимог належних практик щодо здійснення професійної діяльності.
- ФК 5. Здатність надавати фармацевтичну допомогу споживачам фармацевтичних послуг.
- ФК 6. Здатність організовувати забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів лікарськими засобами та товарами аптечного асортименту.
- ФК 9. Здатність реалізовувати лікарські засоби та товари аптечного асортименту.
- ФК 12. Здатність проводити дослідження у практичній професійній діяльності на відповідному рівні.

Результати навчання:

– *Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (відповідає програмним результатам навчання ОП «Фармація» ПРН 1,4,11,16, 18):*

- Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності;
- Дотримуватись принципів організації фармацевтичної допомоги різним групам населення та категоріям хворих.
- Використовувати знання приналежності лікарських засобів до певних фармакологічних груп.
- Проводити розрахунки зі споживачами лікарських засобів відповідно до вимог законодавчих актів України.
- Проводити дослідження різних процесів фармацевтичної діяльності, складність яких відповідає певному рівню виконуваних функцій.

У результаті вивчення дисципліни «Фармацевтичне та медичне товарознавство» студент повинен:

знати:

- Категорії та види нормативної документації на медичні та фармацевтичні товари;
- Об'єкти стандартизації в медицині та фармації;
- Галузь дії стандартів на медичні та фармацевтичні товари;
- Структуру та основні розділи Державних реєстраторів та класифікаторів;
- Основні показники, за якими аналізують асортимент;
- Класифікацію та вимоги до упаковки та її основних компонентів;
- Основні вимоги до тари та пакувальних матеріалів;
- Основні показники для проведення товарознавчого аналізу упаковки;
- Методи нанесення штрихового коду;
- Фізико-хімічні властивості фармацевтичних товарів;

- Товарознавчу процедуру щодо приймання фармацевтичних товарів та оформлення документації;

- Основні цілі, етапи та задачі товарознавчого аналізу;
- Основи матеріалознавства;
- Види класифікації товарів;
- Асортимент товарів;
- Структуру та основні розділи нормативних документів.

вміти:

- Аналізувати структуру та зміст стандартів на медичні та фармацевтичні товари;
- Розпізнавати і розшифровувати знаки відповідності на медичних та фармацевтичних товарах;
 - Користуватися Державними реєстрами та класифікаторами при проведенні товарознавчого аналізу;
 - Складати торгову класифікацію для окремих класів, підкласів, груп, підгруп та видів товарів медичного призначення;
 - Розшифровувати коди медичних та фармацевтичних товарів;
 - Використовувати коди для аналізу асортименту медичних та фармацевтичних товарів;
 - Користуватися загальноукраїнським класифікатором, Державним реєстром лікарських засобів та медичних виробів;
 - Проводити аналіз асортименту;
 - Надавати рекомендації по формуванню асортименту;
 - Класифікувати тару та пакувальні матеріали на товарні види;
 - Підбирати оптимальні пакувальні матеріали для первинної, вторинної, групової та транспортної тар, виходячи із споживчих властивостей товарів;
 - Прогнозувати можливі зміни хімічної структури та фізико-хімічні властивості фармацевтичних товарів під впливом факторів зовнішнього середовища в процесі транспортування, зберігання та експлуатації;
 - Правильно організувати зберігання та транспортування фармацевтичних товарів;
 - Проводити товарознавчу процедуру при прийманні товару в аптеці;
 - Оформляти документацію при проведенні товарознавчих операцій;
 - Виявляти класифікаційні групи та підгрупи товарів;
 - Виявляти та розшифровувати коди товарів;
 - Виявляти вид товарів та їх фармакотерапевтичні групи;
 - Встановити технологічні характеристики товару;
 - Запропонувати раціональну схему розподілу і товароруку для досліджуваних товарів;
 - Здійснювати приймання товару по кількості та якості у відповідності з вимогами нормативної документації;
 - Оцінювати упаковку товару;
 - Провести аналіз маркування товарів;
 - Організувати зберігання або перевірити правильність організації і транспортування товарів;
 - Здійснювати вибір або рекомендувати методи стерилізації та дезінфекції товарів;
 - Перевірити супровідну документацію, щодо правильного її оформлення;
 - Оформити акт приймання товару по кількості та якості.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Нормативна документація на готові лікарські засоби та медичні вироби.	2	2	5
2	Аспекти класифікації товарів. Особливості кодування товарів.	2	2	5
3	Товарознавчий аналіз товарів аптечного асортименту.	2	2	5
4	Загальні відомості про пакування. Пакування та маркування медичних товарів.	2	2	5
5	Транспортна тара.	2	2	5
6	Товарознавчий аналіз шовних матеріалів та проколюючих хірургічних голок.	2	2	5
7	Товарознавчий аналіз інструментів та апаратів для проколів, ін'єкцій і трансфузій.	2	2	5
8	Товарознавчий аналіз гумових виробів та предметів догляду за хворими.	2	2	5
9	Товарознавчий аналіз перев'язувальних матеріалів та готових перев'язувальних засобів.	2	2	6
10	Окулярна оптика. Засоби дослідження, корекції та захисту зору.	-	-	8
	Всього за курсом	18	18	54

Заочна форма:

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Нормативна документація на готові лікарські засоби та медичні вироби.	2	-	8
2	Аспекти класифікації товарів. Особливості кодування товарів.	-	-	8
3	Товарознавчий аналіз товарів аптечного асортименту.	-	2	8
4	Загальні відомості про пакування. Пакування та маркування медичних товарів.	-	2	8
5	Транспортна тара.	-	-	8

6	Товарознавчий аналіз шовних матеріалів та проколюючих хірургічних голок.	-	-	8
7	Товарознавчий аналіз інструментів та апаратів для проколів, ін'єкцій і трансфузій.	-	2	8
8	Товарознавчий аналіз гумових виробів та предметів догляду за хворими.	2	-	8
9	Товарознавчий аналіз перев'язувальних матеріалів та готових перев'язувальних засобів.	-	-	8
10	Окулярна оптика. Засоби дослідження, корекції та захисту зору.	2	-	6
	Всього за курсом	6	6	78

4. Зміст навчальної дисципліни Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Визначення поняття «стандартизація». Принципи, рівні, суб'єкти та об'єкти стандартизації. Основні цілі і задачі стандартизації. Визначення поняття «стандарт». Види стандартів. Позначення нормативної документації (НД). Структурні елементи національного стандарту, аналітичної нормативної документації (АНД). Правила побудови і викладу технічних умов (ТУ). Вимоги до позначень стандартів і технічних умов. Порядок затвердження та термін дії нормативної документації.
2	Тема 2. Поняття про класифікацію товарів та її категорії. Мета, призначення, ознаки і загальні правила класифікації. Види класифікації товарів. Системи кодування товарів. Внутрішнє кодування. Система кодування в товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД). Штрихове кодування. Системи кодування товарів. Внутрішнє кодування. Система кодування в товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД). Штрихове кодування.
3	Тема 3. Визначення понять „аналіз“, „товарознавчий аналіз“, „експертиза“, „товарна експертиза“. Функції, цілі та задачі товарознавчого аналізу. Особливості товарознавчого аналізу медичних та фармацевтичних товарів. Основні етапи товарознавчого аналізу. Вимоги до медичних та фармацевтичних товарів. Основні властивості матеріалів (фізичні, хімічні, технологічні та ін.), що забезпечують якість товарів. Поняття про товарознавчі операції, їх класифікація та характеристика. Приймання та відпуск товарів, оцінка якості, організація зберігання і транспортування. Процес руху товарів в аптечній мережі і товарознавчі операції» пов'язані з ним. Порядок складання договорів з постачальниками медичних та фармацевтичних товарів.
4	Тема 4. Класифікація медичних товарів в залежності від умов зберігання: за фізико-хімічними властивостями, способом застосування, терміном придатності, видами і способами пакування, і органолептичні показники якості, вимоги до якості медичних товарів. Пакування та його функціональне призначення, властивості пакування. Пакування, маркування та транспортування медичних товарів.
5	Тема 5. Типи та розміри транспортної тари. Класифікація транспортної тари. Уніфікація тари.

	<p>Транспортне маркування. Основні, додаткові та інформаційні написи. Маніпуляційні знаки. Транспортне устаткування. Технічні вимоги до транспортної тари.</p> <p>Поняття «тара», «контейнер для фармацевтичного застосування» та «пакування».</p> <p>Класифікація тари за функціональним призначенням, сферою обігу, матеріалами, конструктивними особливостями, формою, густиною, об'ємом, кольором, способом виробництва, тощо. Вимоги до тари (загальні, спеціальні і санітарно-гігієнічні).Зберігання тари. Організація тарного господарства. Організація обігу тари (багатооборотна тара, сертифікат на повернену тару, штрафні санкції, звіт про рух тари).</p>
6	<p>Тема 6.</p> <p>Шовні матеріали та їх призначення. Класифікація шовних матеріалів. Шовні матеріали, які розсмоктуються: кетгут, окцелон, вікріл та ін. Шовні матеріали, які не розсмоктуються: нитки лляні, нитки із лавсану, волос кінський, дріт металевий, скобки Мішеля. Шовні матеріали, які умовно розсмоктуються: шовк хірургічний, нитки із капрону. Товарні види. Технічні вимоги до шовних матеріалів. Стерилізація шовних матеріалів. Пакування, маркування, транспортування та зберігання шовних матеріалів відповідно до стандартів. Голки хірургічні. Класифікація голок за призначенням: хірургічні, шкірні, загального призначення (товсті і тонкі), очні, обколюючі, кишкові (зігнуті, прямі, з плоско-овальною частиною), судинні (зігнуті і прямі), ниркові. Товарні види. Класифікація голок в залежності від їх конструкції: за формою, за ступенем згину, перерізом і вістрям, формою вушка, розміром. Голки атравматичні. Голки та вилки лігатурні. Умовні позначення голок. Технічні вимоги до голок. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Способи стерилізації голок хірургічних, вилок та голок лігатурних. Способи визначення якості. Зшиваючі хірургічні апарати.</p>
7	<p>Тема 7.</p> <p>Шприци для ін'єкцій. Класифікація шприців за конструкцією та призначенням. Шприци типу "Рекорд" (розбірний, комбінований, безперервної дії). Шприци для промивання порожнин та вливань (Жане). Шприци скляні типу "Луер", полімерні. Шприць-тюбик. Голки ін'єкційні та пункційно-біопсійні. Технічні вимоги. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Способи визначення якості. Стерилізація. Футляри для стерильного зберігання шприців і голок ін'єкційних. Троакари. Апаратура для трансфузій, нагнітання та відсмоктування.</p>
8	<p>Тема 8.</p> <p>Призначення гумових виробів та предметів догляду за хворими. Порожністі гумові вироби, які отримуються формуванням (гріллки гумові, пузирі гумові для льоду, круги підкладні, судна підкладні гумові, спринцівки, кружка іригаторна гумова, кільця маткові, балони та міхи гумові). Трубочасті еластичні вироби: трубки газовідвідні, катетери і зонди. Еластичні вироби для наркозу та штучного дихання: повіт-роходи, трубки інтубаційні, маски наркозні ротоносові. Вироби з латексу: рука-вички хірургічні та анатомічні, напальчники, ковпачки до медичних піпеток, соски дитячі. Предмети догляду за хворими. Пакування, маркування, зберігання, транспортування. Дезинфекція та стерилізація.</p>
9	<p>Тема 9.</p> <p>Перев'язувальні матеріали та їх призначення. Види перев'язувального матеріалу: вата медична гігроскопічна (очна, гігієнічна, хірургічна), компресна, марля, алігнін. Основні види сировини для отримання перев'язувального матеріалу і вимоги до неї. Готові перев'язувальні засоби: бинти медичні неткані нестерильні та стерильні, віскоза гемостатична, коноксигел, квадрати липкі, лейкопластирі бактерицидні, плівки липкі операційні (ЛПО-1, ЛПО-2, ЛПО-3) та ін. Проведення товарознавчого аналізу (визначення товарного виду, оцінка якості). Лабораторне визначення функціональних властивостей перев'язувального матеріалу (поглинальної властивості, капілярності, змочуваності). Пакування, маркування, транспортування та зберігання перев'язувальних</p>

	засобів. Стерилізація. Гіпс медичний. Отримання. Технічні вимоги. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Визначення якості
--	---

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, підгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стандартизація, її мета і завдання. 2. Назвіть види стандартизації та охарактеризуйте їх. 3. Назвіть види нормативних документів та охарактеризуйте їх. 4. Назвіть види і категорії стандартів. 5. Назвіть основні принципи стандартизації. 6. Укажіть основні принципи державної політики у сфері стандартизації. 7. Розкажіть про позначення нормативних документів. 8. Суб'єкти і об'єкти стандартизації. 9. Наведіть структурні елементи стандарту. 10. Наведіть структурні елементи технічних умов. 11. Наведіть структурні елементи методів контролю якості на лікарський засіб. 12. Розкажіть про порядок затвердження і терміни дії стандартів. 13. Наведіть структурні елементи стандартів організацій. 14. Наведіть правила побудови і вимоги до позначення технічних умов. 15. Назвіть організації, які представляють міжнародну, регіональну та національну системи стандартизації.
2	<p>Тема 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «класифікація». 2. Наведіть цілі, завдання та вимоги класифікації. 3. Які існують рівні класифікаторів? 4. Наведіть структуру цифрових кодів згідно з ДКПП. 5. Який метод класифікації лежить в основі класифікації ДКПП? 6. Назвіть переваги та недоліки ієрархічного методу класифікації. 7. Охарактеризуйте переваги та недоліки фасетного методу класифікації. 8. Розкажіть про гармонізовану систему класифікації HS/CN, рівні (ступені) та ознаки класифікації. 9. Розкажіть про класифікатори продукції, їх значення та сфери застосування. 10. За яким методом класифікації ви маєте будувати своє життя. Відповідь, будь ласка, аргументуйте. <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте головну мету кодування товарів. 2. Перелічіть переваги штрихового кодування. 3. Які є штрих-коди за способом кодування? 4. Чим відрзняються штрих-коди UPC та EAN? Чи можливе одночасне нанесення UPC та EAN штрих-кодів? 5. Які штрих-коди співвідносять із GS1? 6. Що таке префікс-код? 7. У яких випадках використовують UPC-8 та EAN-8 коди? 8. Як розраховується функція контрольної цифри у штриховому коді? 9. Який код використовують для нанесення на транспортне пакування? 10. Назвіть особливості штрих-коду на транспортному пакуванні. 11. Які засоби використовують для нанесення та зчитування штрихових кодів? 12. Укажіть особливості нанесення лінійного штрих-коду на пакування. 13. Що таке верифікація надрукованого штрих-коду? 14. Назвіть переваги QR-коду над штриховим кодуванням?

	15. Охарактеризуйте використання QR-коду замість штрихового коду на пакованні лікарських препаратів.
3	<p>Тема 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «товарознавчий аналіз». 2. Перелічіть функції товарознавчого аналізу. 3. Назвіть мету товарознавчого аналізу. 4. Укажіть завдання товарознавчого аналізу. 5. Охарактеризуйте особливості товарознавчого аналізу ГЛЗ та медичних виробів. 6. У яких випадках проводять товарознавчий аналіз? 7. Назвіть і охарактеризуйте етапи товарознавчого аналізу. 8. Розкажіть про фізичні, хімічні, біологічні властивості товарів. 9. Назвіть методи товарознавчого аналізу. 10. Які вимоги висуваються до матеріалів медичного призначення? 11. Які НД регламентують вимоги до медичних виробів? 12. Назвіть показники якості, що характеризують споживчі властивості товарів медичного призначення. 13. Назвіть характеристики показників якості. 14. Укажіть основні методи визначення показників якості. 15. У чому полягає органолептичний аналіз медичних виробів, готових лікарських засобів?
4	<p>Тема 4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкажіть про класифікацію споживчого пакування. 2. Назвіть основні функції пакування. 3. Опишіть асортимент споживчого пакування для медичних товарів. 4. Назвіть вимоги до полімерної тари. 5. Назвіть вимоги до паперової тари. 6. Назвіть вимоги до металевої тари. 7. Назвіть вимоги до комбінованої тари. 8. Визначте основні функції маркування. 9. Розкажіть про призначення інформаційних знаків у марковані пакування. 10. Розкажіть про класифікацію інформаційних знаків у марковані пакування. 11. Розкажіть про маркування медичних виробів. 12. Розкажіть про маркування споживчого пакування медичних виробів. 13. Назвіть вимоги до маркування медичних виробів для діагностики in vitro. 14. Згідно з якими нормативними документами здійснюється маркування медичних виробів? 15. Наведіть приклади знаків, що символізують екологічну чистоту товарів.
5	<p>Тема 5.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «транспортна тара». 2. Розкажіть про класифікацію транспортної тари залежно від виду пакувальних матеріалів та їх фізико-хімічних властивостей. 3. Розкажіть про класифікацію транспортної тари залежно від кратності використання. 4. Розкажіть про класифікацію транспортної тари залежно від приналежності. 5. Розкажіть про класифікацію транспортної тари за призначенням. 6. Розкажіть про класифікацію транспортної тари залежно від методів виготовлення. 7. Розкажіть про класифікацію транспортної тари за конструктивними особливостями. 8. Розкажіть про класифікацію транспортної тари за ступенем міцності. 9. Розкажіть про класифікацію транспортної тари залежно від стійкості до зовнішніх впливів. 10. Розкажіть про класифікацію транспортної тари за матеріалом виготовлення. 11. Опишіть асортимент транспортної тари.

	<p>12. Назвіть основні технічні вимоги до транспортної тари.</p> <p>13. Охарактеризуйте маркування транспортної тари.</p> <p>14. Охарактеризуйте маркування транспортного пакування.</p> <p>15. Охарактеризуйте умови зберігання транспортної тари в залежності від матеріалів, з яких вона виготовлена.</p>
6	<p>Тема 6.</p> <p>1. Яким є призначення шовних матеріалів?</p> <p>2. Наведіть класифікацію шовних матеріалів.</p> <p>3. Назвіть товарні види шовних матеріалів.</p> <p>4. Назвіть технічні вимоги, що висуваються до шовних матеріалів.</p> <p>5. Розкажіть про способи стерилізації шовного матеріалу.</p> <p>6. Розкажіть про призначення голок хірургічних, атравматичних, лігатурних.</p> <p>7. Охарактеризуйте асортимент голок хірургічних.</p> <p>8. Наведіть класифікацію голок хірургічних.</p> <p>9. Назвіть загальні вимоги до зберігання шовних матеріалів і голок хірургічних.</p> <p>10. Як здійснюється позначення голок хірургічних?</p> <p>11. Розкажіть про голки атравматичні, їх класифікацію та асортимент.</p> <p>12. Розкажіть про голки лігатурні, їх класифікацію та асортимент.</p> <p>13. Розкрийте поняття «кліпси та скобки для зшивання».</p> <p>14. Розкрийте поняття «зшиваючі хірургічні апарати».</p> <p>15. Опишіть пакування, маркування та зберігання шовних матеріалів, голок хірургічних, атравматичних, лігатурних.</p>
7	<p>Тема 7.</p> <p>1. Назвіть призначення інструментів для ін'єкцій, інфузій та трансфузій.</p> <p>2. Опишіть класифікацію шприців за призначенням, характером з'єднання основних деталей, розташуванням приєднувального конуса, конструкцією шприца, конструкцією поршня.</p> <p>3. Назвіть місткість шприців загального призначення.</p> <p>4. Охарактеризуйте шприци інсулінові.</p> <p>5. Поясніть, що собою являють безголкові ін'єктори та вкажіть сферу їх застосування.</p> <p>6. Охарактеризуйте групу шприців попереднього наповнення.</p> <p>7. Розкажіть про шприци попереднього наповнення, їх переваги та спосіб застосування.</p> <p>8. Опишіть вакуумні системи для забору крові: їх класифікацію та переваги у застосуванні.</p> <p>9. Назвіть основні технічні вимоги до шприців.</p> <p>10. Наведіть приклад умовного позначення шприца одноразового застосування.</p> <p>11. Назвіть асортимент і товарні види трубчастих голок.</p> <p>12. Назвіть матеріали, що застосовуються для виготовлення шприців і голок.</p> <p>13. Назвіть основні технічні вимоги до голок.</p> <p>14. Опишіть маркування шприців і голок одноразового застосування.</p> <p>15. Охарактеризуйте групу інфузійно-трансфузійних пристроїв.</p>
8	<p>Тема 8.</p> <p>1. Розкрийте поняття «гума» та охарактеризуйте її як суміш.</p> <p>2. Із яких стадій складається технологічний процес виготовлення медичних гумових виробів?</p> <p>3. Класифікуйте гумові медичні вироби залежно від методу виготовлення.</p> <p>4. Класифікуйте гумові медичні вироби за зовнішніми характеристиками.</p> <p>5. Опишіть порожнисті гумові вироби: грілки, пузири для льоду — їх види, призначення та вимоги до якості.</p> <p>6. Опишіть порожнисті гумові вироби: круги і судна підкладні, кружки іригаторні, балони, спринцівки — їх види, призначення та вимоги до якості.</p>

	<p>7. Розкажіть про еластичні трубчасті вироби: трубки з гуми та синтетичних матеріалів катетери, зонди — їх види, призначення та вимоги до якості.</p> <p>8. Розкажіть про еластичні трубчасті вироби для наркозу та штучного дихання — їх види, призначення та вимоги до якості.</p> <p>9. Опишіть вироби з латексу: рукавички, напальчники, гумові ковпачки до медичних піпеток — їх види, призначення та вимоги до якості.</p> <p>10. Опишіть вироби з латексу: соски гумові дитячі, соскипустушки та презервативи — їх види, призначення та вимоги до якості.</p> <p>11. Укажіть технічні та санітарно-гігієнічні вимоги до гумових медичних виробів.</p> <p>12. Назвіть та охарактеризуйте методи дезінфекції або стерилізації гумових виробів.</p> <p>13. Пакування, маркування і транспортування гумових виробів.</p> <p>14. Назвіть особливості та правила зберігання виробів із гуми.</p> <p>15. Опишіть предмети догляду за хворими, їх асортимент та призначення.</p>
9	<p>Тема 9.</p> <p>1. Коли виникли і як використовувались перші перев'язувальні матеріали?</p> <p>2. Розкажіть про призначення перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>3. Назвіть основну сировину для отримання перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>4. Укажіть вимоги до стерильних і нестерильних перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>5. Опишіть товарні види вати та їх призначення.</p> <p>6. Назвіть показники якості вати медичної гігроскопічної.</p> <p>7. Опишіть методику визначення капілярності вати медичної гігроскопічної.</p> <p>8. Опишіть методику визначення поглинальної здатності вати медичної гігроскопічної.</p> <p>9. Опишіть товарні види марлі медичної та їх призначення.</p> <p>10. Назвіть показники якості марлі медичної.</p> <p>11. Опишіть товарні види готових перев'язувальних засобів, їх призначення, вимоги до якості.</p> <p>12. Розкажіть про маркування споживчого та транспортного пакування перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>13. Розкажіть про споживче та транспортне пакування перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>14. Назвіть умови зберігання перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>15. Назвіть вимоги до транспортування готових перев'язувальних засобів.</p>

Заочна форма

4.3. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1.</p> <p>Визначення поняття «стандартизація». Принципи, рівні, суб'єкти та об'єкти стандартизації. Основні цілі і задачі стандартизації. Визначення поняття «стандарт». Види стандартів. Позначення нормативної документації (НД). Структурні елементи національного стандарту, аналітичної нормативної документації (АНД). Правила побудови і викладу технічних умов (ТУ). Вимоги до позначень стандартів і технічних умов. Порядок затвердження та термін дії нормативної документації.</p>
2	<p>Тема 8.</p> <p>Призначення гумових виробів та предметів догляду за хворими. Порожністі гумові вироби, які отримуються формуванням (грілки гумові, пузири гумові для льоду, круги</p>

	підкладні, судна підкладні гумові, спринцівки, кружка іригаторна гумова, кільця маткові, балони та міхи гумові). Трубчасті еластичні вироби: трубки газовідвідні, катетери і зонди. Еластичні вироби для наркозу та штучного дихання: повіт-роходи, трубки інтубаційні, маски наркозні ротоносові. Вироби з латексу: рука-вички хірургічні та анатомічні, напальчники, ковпачки до медичних піпеток, соски дитячі. Предмети догляду за хворими. Пакування, маркування, зберігання, транспортування. Дезинфекція та стерилізація.
3	Тема 10. Пристрої та таблиці для дослідження гостроти зору. Прилади для визначення рефракції ока. Прилади та апарати для дослідження зорових функцій. Пристрої для огляду та дослідження ока. Окулярні лінзи: призначення, класифікація (за характером оптичної дії, за числом оптичних зон корекції аметропії зору, за призначенням). Лінзи для корекції аномалій рефракції ока (міопії, гіперметропії, астигматизму). Лінзи при пресбіопії та аномаліях конвергенції (косоокості). Технічні вимоги до окулярних лінз, маркування, пакування, транспортування, зберігання. Методи визначення виду, знаку та оптичної сили лінзи. Оправи окулярні: призначення, класифікація (за формою ободків, за матеріалами, за видом завушників), технічні вимоги. Захисні окуляри: призначення, класифікація, технічні вимоги до скла та оправ. Прилади для контролю засобів корекції зору (діоптриметр, центрископ). Технічні вимоги до офтальмологічних приладів, пакування, транспортування. Рецепти на окуляри. Підбір окулярів. Латинські слова, які застосовуються при виписуванні рецепта на окуляри. Контактні лінзи: класифікація, маркування, пакування, зберігання.

4.4. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

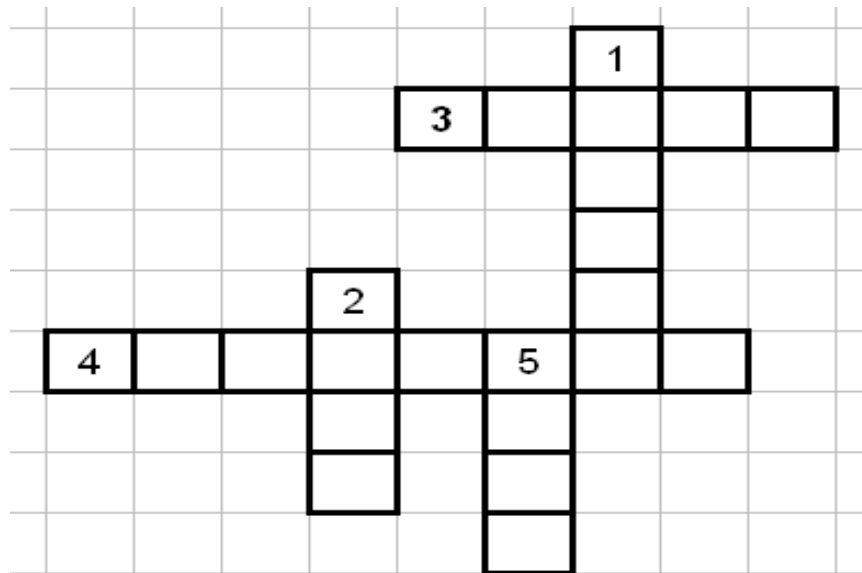
№	Тема заняття / план
1	Тема 3. 1. Дайте визначення поняття «товарознавчий аналіз». 2. Перелічіть функції товарознавчого аналізу. 3. Назвіть мету товарознавчого аналізу. 4. Укажіть завдання товарознавчого аналізу. 5. Охарактеризуйте особливості товарознавчого аналізу ГЛЗ та медичних виробів. 6. У яких випадках проводять товарознавчий аналіз? 7. Назвіть і охарактеризуйте етапи товарознавчого аналізу. 8. Розкажіть про фізичні, хімічні, біологічні властивості товарів. 9. Назвіть методи товарознавчого аналізу. 10. Які вимоги висуваються до матеріалів медичного призначення? 11. Які НД регламентують вимоги до медичних виробів? 12. Назвіть показники якості, що характеризують споживчі властивості товарів медичного призначення. 13. Назвіть характеристики показників якості. 14. Укажіть основні методи визначення показників якості. 15. У чому полягає органолептичний аналіз медичних виробів, готових лікарських засобів?
2	Тема 4. 1. Розкажіть про класифікацію споживчого пакування. 2. Назвіть основні функції пакування. 3. Опишіть асортимент споживчого пакування для медичних товарів. 4. Назвіть вимоги до полімерної тари. 5. Назвіть вимоги до паперової тари. 6. Назвіть вимоги до металевої тари.

	<p>7. Назвіть вимоги до комбінованої тари.</p> <p>8. Визначте основні функції маркування.</p> <p>9. Розкажіть про призначення інформаційних знаків у маркованні пакування.</p> <p>10. Розкажіть про класифікацію інформаційних знаків у маркованні пакування.</p> <p>11. Розкажіть про маркування медичних виробів.</p> <p>12. Розкажіть про маркування споживчого пакування медичних виробів.</p> <p>13. Назвіть вимоги до маркування медичних виробів для діагностики in vitro.</p> <p>14. Згідно з якими нормативними документами здійснюється маркування медичних виробів?</p> <p>15. Наведіть приклади знаків, що символізують екологічну чистоту товарів.</p>
3	<p>Тема 7.</p> <p>1. Коли виникли і як використовувались перші перев'язувальні матеріали?</p> <p>2. Розкажіть про призначення перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>3. Назвіть основну сировину для отримання перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>4. Укажіть вимоги до стерильних і нестерильних перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>5. Опишіть товарні види вати та їх призначення.</p> <p>6. Назвіть показники якості вати медичної гігроскопічної.</p> <p>7. Опишіть методику визначення капілярності вати медичної гігроскопічної.</p> <p>8. Опишіть методику визначення поглинальної здатності вати медичної гігроскопічної.</p> <p>9. Опишіть товарні види марлі медичної та їх призначення.</p> <p>10. Назвіть показники якості марлі медичної.</p> <p>11. Опишіть товарні види готових перев'язувальних засобів, їх призначення, вимоги до якості.</p> <p>12. Розкажіть про маркування споживчого та транспортного пакування перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>13. Розкажіть про споживче та транспортне пакування перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>14. Назвіть умови зберігання перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів.</p> <p>15. Назвіть вимоги до транспортування готових перев'язувальних засобів.</p>

4.5. Завдання для самостійної роботи

Завдання № 1.

Дайте відповіді на питання кросворду:

По вертикалі:

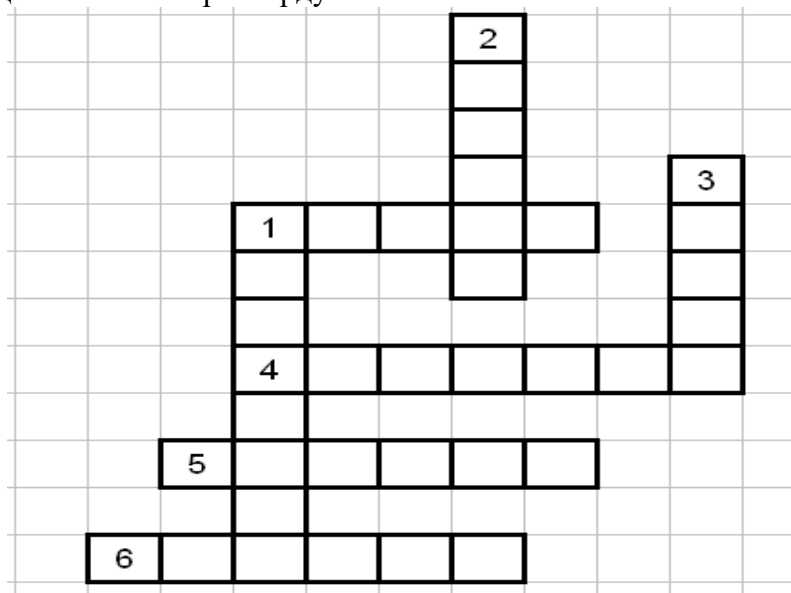
1. Група товарів обмеженого аптечного асортименту, вживана для місцевого кроволікування з метою профілактики або лікування деяких захворювань.
2. Засіб для догляду за тілом або особою у вигляді мазеподібної маси з тиском активно-дічих речовин
5. Рідкий або твердий продукт, що містить поверхностно-активні речовини з'єднанні з водою, який використовується або як косметичний засіб — для очищення та ухода за шкірою; або як засіб побутової хімії — миючий засіб.

По горизонталі:

3. Засіб, який використовується для дезинфекції, а при великих концентраціях та для стерилізації деяких виробів медичного призначення, шкіри людини або тварини; а також може використовуватися як консервант в деяких лікарських засобах.
4. Засіб, який використовується для дезинфекції виробів з корозійно-стійких металів, скла, полімерів, гуми та містить 25-29 % активного хлора

Завдання № 2.

Дайте відповіді на питання кросворду:

По вертикалі:

1. Споживча тара з циліндровим корпусом та витягнутою горловиною, продукцією, що герметично запаюється після наповнення, з плоским або опуклим дном. Широко використовується в хімічних лабораторіях для проведення деяких хімічних реакцій у малих об'ємах, для відбору проб хімічних речовин.

2. закупорювальний, що вдавлюється або угвинчуване всередину горловини тари.

3. Споживча тара переважно з циліндровим корпусом, з горловиною, діаметр якої рівний діаметру корпусу або трохи менше його, з плоским дном, місткістю від 0,025 до 10,0 дм³.

По горизонталі:

1. Разова споживча тара з корпусом у формі паралелепіпеда, що закривається клапанами.

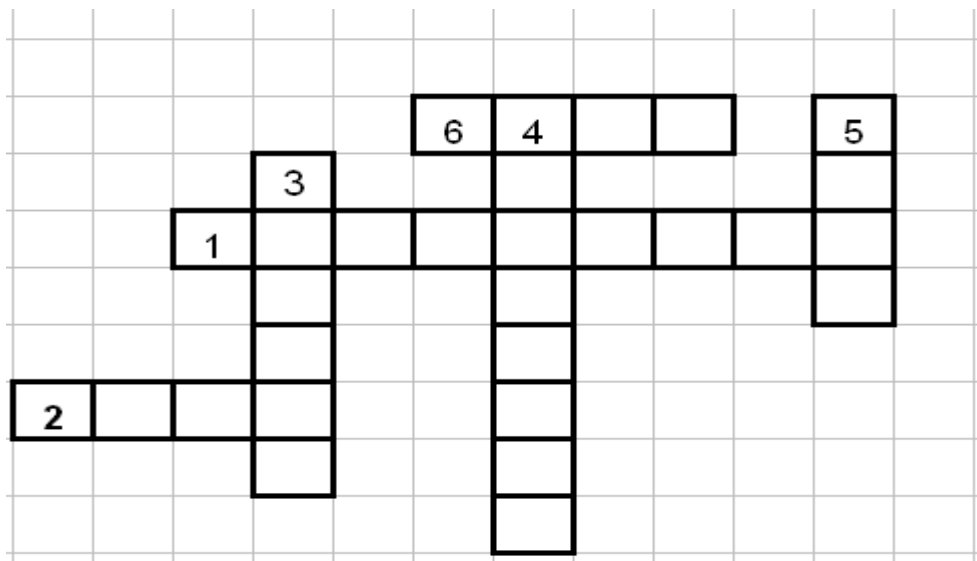
4. Споживча тара переважно з циліндричним корпусом, перехідним у вузьку горловину з плоским або увігнутим дном.

5. Закупорювальний засіб, який закріплюється по всьому зовнішньому периметру верху або горловини тари.

6. Споживча тара з плоским або увігнутим дном, з корпусом різноманітної форми, різко перехідним в горловину, діаметр віночка якої значно менше діаметру описаного кола корпусу та передбачає закупорювання кришкою або пробкою.

Завдання № 3.

Дайте відповіді на питання кросворду:

По горизонталі:

1. Прийнятий органом влади нормативний документ, що передбачає обов'язковість правових положень.

2. Міждержавні стандарти, що діють на території країн СНД;

1. Галузеві стандарти України.

По вертикалі:

3. Книга для реєстрації справ або документів

4. Створений на основі консенсусу і прийнятий визнаним органом нормативний документ, що встановлює, для загального та багаторазового використання, правила, загальні принципи або характеристики різних видів діяльності або її результатів і направлений на досягнення оптимального ступеня впорядкування в певній сфері та доступний широкому кругу користувачів.

5. Національний стандарт, затверджений Держспоживстандартом України.

Завдання № 4.

Заповнити запропоновану таблицю:

Найменування лікарського засобу	Особливості зберігання
Психотропні лікарські засоби	
Лікарські засоби звичайного списку	
Лікарська рослинна сировина	

Завдання № 5. Заповнити запропоновану таблицю:

Найменування товару	Умови зберігання	Пакування	Маркування
Мінеральні води			
Дезинфікуючі засоби			
Дезинсекційні засоби			
Косметичні засоби			

Завдання № 6. Заповнити запропоновану таблицю:

Найменування виробу	Особливості зберігання
Грелки гумові, круги подкладні, пузири для льоду	
Катетери, бужі, зонди, жгути	
Прогумована тканина	

Завдання № 7.

Заповнити запропоновану таблицю:

Найменування виробу	Типи (види, розміри)	Для яких цілей використовується	Термін зберігання
Грелки гумові			
Спринцовки			
Кружка ірригаторна гумова			
Пузири гумові для льоду			

Завдання № 8.

Расшифруйте умовні позначення шприців:

Умовне позначення	Расшифровка
20-1-6:100-В-Ск	
5-2-10:100-А-М	
1-1-10:100-В-Ск	
1-2-6:100-А-И	

Завдання № 9.

Розрахуйте контрольну цифру представленого ГЛЗ.

Завдання № 10.

Заповнити запроповану таблицю:

Назва методу	Суть метода	Позитивні та негативні сторони
Органолептичний метод		
Інструментальний метод		
Експертний метод		
Соціологічний метод		

Завдання № 11.

Заповнити запроповану таблицю:

Класифікується за побудовою ниток	Класифікується за істочником отримання	Класифікується за здатністю до біодеградації	Правила зберігання	Пакування та маркування

Завдання № 12.

В аптеку поступила партія голок хірургічних. Расшифруйте позначення голок хірургічних.

Умовне позначення	Расшифровка
0A1 - 0,7 x 45	
2B1 - 0,6 x 20	
3B1 - 1,2 x 55	
5A - 1,3 x 50	

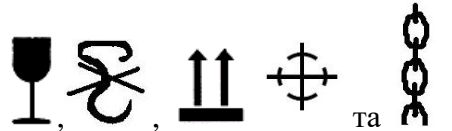
6.2. Ситуаційні задачі

№ 1.

На аптечний склад поступили ящики з гофрованого картону. Розмістите товар відповідно до вимог до зберігання, виходячи з наявних приміщень: перше приміщення з температурою + 18° С – 20° С та відносною вологістю 60-65 %, без вентиляції; друге – сухе вентильоване приміщення; третє – сухе вентильоване приміщення з температурою + 10°С – 15°С і відносною вологістю 55 % – 70 %. (Необхідне підкреслити. Відповідь обгрунтуйте).

№ 2.

На аптечний склад поступила партія рідких лікарських засобів, упакованих в скляну споживчу тару. Як транспортна тара у наявності є ящики з гофрованого картону, на яких

нанесені наступні маніпуляційні знаки:

Дайте висновок щодо правильності графічному маркуванню транспортної тари. (Необхідне підкреслити, непотрібне закреслити. Відповідь обґрунтуйте).

№ 3.

Мінеральні води в скляних пляшках, укупорованих кронен-пробками з корковими прокладками, зберігаються на складі у вертикальному положенні при температурі + 25° С. Обґрунтуйте Вашу відповідь щодо правильності умов зберігання мінеральних вод.

№ 4.

П'явки медичні зберігають в чистому світлому приміщенні на прямому сонячному світлі, при температурі + 20° С в 3-х літровій скляній банці в кількості 150 парфумерними засобами. Обґрунтуйте Вашу відповідь щодо відповідності умов зберігання п'явок медичних.

№ 5.

Крем на жировій основі поступив на аптечний склад у флаконах. Чи правильно була вибрана тара виробником для цього крему? Відповідь обґрунтуйте.

№ 6.

На аптечному складі зберігається 2 види скляної тари – флакони з номінальною місткістю 200 та 250 мл та банки для мазей з номінальною місткістю 50 та 100 мл. На флакони місткістю 200 мл нанесене наступне маркування: товарний знак заводу-виробника, номінальна місткість, рік виготовлення, на решту виробів - товарний знак заводу-виробника та номінальна місткість. Чи правильно був прийнятий товар? Відповідь обґрунтуйте.

№ 7.

На складі є тара з умовним позначенням ФВ та закупорювальні засоби К-1, К-2, К-4. Розшифруйте умовні позначення та визначте, який з закупорювальних засобів відповідає даній тарі. Відповідь обґрунтуйте.

№ 8.

При прийманні ГЛЗ на аптечний склад виявлено, що на упаковці відсутній реєстраційний номер. Опишіть дії уповноваженої особи. Відповідь обґрунтуйте.

№ 9.

В результаті неправильного зберігання, відбулася зміна кольору вторинного пакування ГЛЗ. Дайте висновок щодо можливості їх реалізації.

№ 10.

При проведенні інвентаризації в аптеці виявлено, що шовний матеріал та голки зберігаються в не провітрюваному приміщенні, яке в денний час (особливо влітку) сильно нагрівається від попадання прямого сонячного світла, що проникає через велике вікно та нічим не закривається. Шовний матеріал та голки лежать в транспортній тарі прямо на підлозі. Температура повітря в приміщенні (влітку + 5-35 ° С), відносна вологість 45%. Зробіть висновки про правильність зберігання даного товару. Відповідь обґрунтуйте.

№ 11.

При проведенні інвентаризації в аптеці виявлено, що гумові вироби зберігалися в добре освітленій та регулярно провітрюваній матеріальній кімнаті на стелажах, розташованих на відстані 0,5 м від нагрівальних приладів, 0,2 м від зовнішніх стін, 0,8 м від підлоги та 0,3 м від стелі, при температурі – + 5 - 10 °С, відносній вологості повітря 40 %. Для захисту від шкідників комор на полицях стелажів були розміщені флакони з хлороформом. З метою запобігання злипанню, вироби були пересипані карбонатом амонія та розташовувалися в 4 шари.

Зробіть висновок про відповідність умов зберігання гумових виробів. Відповідь обґрунтуйте.

№ 12.

При огляді, що зберігаються в складському приміщенні аптеки, гумових рукавичок виявлено, що рукавички затверділи та стали ломкими. Заступник завідувача аптеки доручив фармацевту відновити гумові перчатки згідно вимогам нормативної документації. Фармацевт виконав операцію по відновленню рукавичок так: розпрямив рукавички, помістив їх в кімнатний розчин соди харчовою, потім в теплу воду (+ 40 °С) з додаванням вазелінового масла. Злив воду та залишив сушитися рукавички. Чи правильно були виконані дії з відновлення рукавичок. Відповідь обґрунтуйте.

№ 13.

При проведенні позапланової перевірки на аптечному складі, виявлено, що перев'язувальні матеріали та готові перев'язувальні засоби зберігалися на складі, на стелажах розташованих на відстані 0,15 м від підлоги, 0,3 м від стелі при температурі від + 15 °С до + 20 °С та відносній вологості повітря 80 %. Для підтримки вологості в приміщенні розташовувалися ємності з водою. Зробіть висновок про відповідність умов зберігання перев'язувальних матеріалів та готових перев'язувальних засобів. Відповідь обґрунтуйте.

№ 14.

На складі є тара з умовним позначенням: БП, БВМ, ФВ, ФІ та укупорочні засоби з умовним означенням: КБК, ФП, БП, К-1. Розшифруйте умовні позначення та визначте, який з закупорювальних засобів відповідає даній тарі.

№ 15.

При проведенні планової перевірки на аптечному складі, виявлено, що лікарська рослинна сировина (ЛРС) у бумажних пакетах зберігається під стілажами з товаром безпосередньо на полу. Кліматичні умови на момент перевірки склав: температура + 15 °С та вологість повітря – 65 %. Зробіть висновок про відповідність умов зберігання ЛРС. Відповідь обґрунтуйте.

№ 16.

При перевірці автотранспорту, який доставив товар на аптечний склад виявилось, що в машині не проводилася прибирання та дезинфекція (у наявності був бруд, скло від тари, на одній поверхності борту спостерігалася грибкова плісень). У воія був відсутній санітарний паспорт на транспортний засіб та журнал прибирання і дезинфекції транспортного засобу. Зробіть висновок про відповідність умов транспортування ГЛЗ. Які дії повинен вжити в цьому випадку уповноважена особа аптечного складу? Відповідь обґрунтуйте.

№ 17.

При перевірці складського приміщення аптеки, де зберігається товар виявилось, що стілажи з товаром розміщені друг від друга на відстані 0,30 м. Персоналу доводиться з трудом протискуватися, щоб розмістити або взяти товар зі стілажів. Крім того стілажі прикручені до стени без відстані. Гигрометр та термометр розміщені біля дверей приміщення для зберігання та відсутній кондиционер. Зробіть висновок про відповідність умов зберігання товару у такому приміщенні для зберігання. Відповідь обґрунтуйте.

5. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, який проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Перелік питань до заліку з дисципліни «Фармацевтичне та медичне товаровознавство»

1. Поняття про товар і його споживчу вартість. Визначення понять «товар», «асортимент товарів». Якість товарів як основна категорія товаровознавства.
2. Виникнення і розвиток товаровознавства.
3. Предмет товаровознавства. Мета і задачі товаровознавства в системі підготовки провізорів на сучасному етапі розвитку фармації. Інтеграція товаровознавства з іншими дисциплінами.
4. Визначення поняття «стандартизація». Принципи, рівні, суб'єкти та об'єкти стандартизації. Основні цілі і задачі стандартизації.
5. Визначення поняття «стандарт». Види стандартів. Позначення нормативної документації (НД).
6. Структурні елементи національного стандарту. Правила побудови і викладу технічних умов (ТУ).
7. Вимоги до позначень стандартів і технічних умов.
8. Порядок затвердження та термін дії нормативної документації.
9. Поняття про класифікацію товарів та її категорії.
10. Мета, призначення, ознаки і загальні правила класифікації.
11. Види класифікації товарів.
12. Системи кодування товарів. Внутрішнє кодування. Система кодування в товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД).
13. Штрихове кодування.
14. Визначення понять „аналіз”, „товарознавчий аналіз”, „експертиза”, „товарна експертиза”. Функції, цілі та задачі товаровознавчого аналізу.
15. Особливості товаровознавчого аналізу медичних та фармацевтичних товарів. Основні етапи товаровознавчого аналізу.
16. Вимоги до медичних та фармацевтичних товарів. Основні властивості матеріалів (фізичні, хімічні, технологічні та ін.), що забезпечують якість товарів.
17. Поняття про товаровознавчі операції, їх класифікація та характеристика.
18. Приймання та відпуск товарів, оцінка якості, організація зберігання і транспортування.
19. Процес руху товарів в аптечній мережі і товаровознавчі операції, пов'язані з ним. Порядок складання договорів з постачальниками медичних та фармацевтичних товарів.
20. Товарні види, асортимент інструментів та обладнання, які застосовуються при роботі з гіпсом.
21. Класифікація за призначенням обладнання, яке застосовується у травматології, та технічні вимоги до нього.

22. Класифікація медичних товарів в залежності від умов зберігання: за фізико-хімічними властивостями, способом застосування, терміном придатності, видами і способами пакування і органолептичні показники якості, вимоги до якості медичних товарів.
23. Пакування та його функціональне призначення. властивості пакування. Пакування, маркування та транспортування медичних товарів.
24. Типи та розміри транспортної тари. Класифікація транспортної тари. Уніфікація тари.
25. Транспортне маркування. Основні, додаткові та інформаційні написи. Маніпуляційні знаки. Транспортне устаткування. Технічні вимоги до транспортної тари.
26. Товарні види, асортимент приладів для огляду, ендоскопії та інтроскопії. Класифікація приладів для огляду, ендоскопії та інтроскопії за призначенням.
27. Основні фактори, які впливають на якість фармацевтичних та медичних товарів. Загальні вимоги до улаштування і експлуатації приміщень зберігання.
28. Загальні вимоги до організації зберігання фармацевтичних та медичних товарів. Умови зберігання перев'язувальних матеріалів і готових перев'язувальних засобів, гумових виробів.
29. Класифікація матеріалів, їх властивості, області застосування у фармації. Склад, властивості, відомості про технологію їх виготовлення.
30. Вимоги до якості матеріалів. Маркування, пакування, умови зберігання. Стерилізація.
31. Визначення поняття „метали”, їх характерні властивості, класифікація. Основні вимоги до металевих матеріалів, які використовуються для виготовлення медичних виробів. Класифікація металів та сплавів.
32. Матеріали для виготовлення медичних інструментів. Поняття про корозію металів і захист від неї.
33. Класифікація медичних інструментів. Перевірка на корозійну стійкість. Класифікація загально хірургічних інструментів.
34. Ріжучі інструменти (ножі і скальпелі, долота медичні, молотки хірургічні, розпатори, ножиці і пили медичні, кусачки кісткові). Класифікація. Асортимент. Технічні вимоги. Функціональні випробування.
35. Затискні інструменти (затискачі кровоспинні, затискачі для тимчасового перетину судин, затискачі шлункові і кишкові, голкотримачі, корнцанги, пінцети, щипці). Класифікація. Асортимент. Технічні вимоги. Функціональні випробування.
36. Відтискні інструменти (гачки, ранорозширювачі, лопаточка Бюяльського, шпатель та ін.). Класифікація. Асортимент. Технічні вимоги. Функціональні випробування.
37. Зондуючі та бужуючі інструменти. Класифікація. Асортимент. Технічні вимоги. Функціональні випробування.
38. Пакування, маркування, транспортування, зберігання медичних інструментів. Способи визначення якості. Стерилізація. Правила приймання та обліку.
39. Класифікація неметалевих матеріалів, їх властивості, застосування у косметології, фармації та медицині.
40. Поняття про гуму. Класифікація гуми. Одержання каучуку. Поняття про технологічний процес виготовлення гумових виробів.
41. Старіння гуми. Зберігання гумових виробів.
42. Вимоги до якості гуми, маркування, пакування, зберігання, стерилізація та дезинфекція.
43. Визначення поняття „скло”. Склад і властивості скла. Класифікація скла для медичних виробів за призначенням. Вимоги до якості матеріалів, маркування, пакування, зберігання, стерилізація та дезинфекція.
44. Керамічні матеріали (визначення, склад і властивості). Вимоги до якості матеріалів, маркування, пакування, зберігання, стерилізація та дезинфекція.

45. Деревина, картон, папір, шкіра та її замітники. Вимоги до якості матеріалів, маркування, пакування, зберігання, стерилізація та дезінфекція. Вимоги до якості матеріалів, маркування, пакування, зберігання, стерилізація та дезінфекція.
46. Загальна характеристика природних та синтетичних полімерів і пластмас на їх основі (визначення, склад). Класифікація пластичних мас за призначенням і складом. Відомості про технологію їх виготовлення.
47. Склад пластичних мас і вимоги до їх функціональних властивостей. Застосування полімерів у фармації і медицині. Вимоги до якості товарів з пластмас. Маркування, пакування, умови зберігання та стерилізація виробів з пластмас.
48. Шовні матеріали та їх призначення. Класифікація шовних матеріалів.
49. Шовні матеріали, які розсмоктуються: кетгут, окцелон, вікріл та ін. Шовні матеріали, які не розсмоктуються: нитки лляні, нитки із лавсану, волос кінський, дріт металевий, скобки Мішеля.
50. Шовні матеріали, які умовно розсмоктуються. Товарні види. Технічні вимоги до шовних матеріалів. Стерилізація шовних матеріалів.
51. Пакування, маркування, транспортування та зберігання шовних матеріалів відповідно до стандартів.
52. Голки хірургічні. Класифікація голок за призначенням: хірургічні, шкірні, загального призначення (товсті і тонкі), очні, обколюючі, кишкові (зігнуті, прямі, з плоскоовальною частиною), судинні (зігнуті і прямі), ниркові. Товарні види.
53. Класифікація голок хірургічних в залежності від їх конструкції: за формою, за ступенем згину, перерізом і вістрям, формою вушка, розміром.
54. Голки атравматичні. Голки та вилки лігатурні. Умовні позначення голок. Технічні вимоги до голок. Пакування, маркування, транспортування та зберігання.
55. Шприци для ін'єкцій. Класифікація шприців за конструкцією та призначенням. Шприци типу "Рекорд" (розбірний, комбінований, безперервної дії). Шприци для промивання порожнин та вливань (Жане). Шприци скляні типу "Луер", полімерні. Шприць-тюбик.
56. Голки ін'єкційні та пункційно-біопсійні. Технічні вимоги. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Способи визначення якості. Стерилізація. Футляри для стерильного зберігання шприців і голок ін'єкційних.
57. Троакари. Апаратура для трансфузій, нагнітання та відсмоктування.
58. Поняття про дезінфекцію, стерилізацію та передстерилізаційну обробку. Методи дезінфекції і стерилізації, які використовуються у фармації і медицині.
59. Фізичні методи дезінфекції і стерилізації (теплова стерилізація, стерилізація інфрачервоним, зверхвисокочастотним, ультрафіолетовим випромінюваннями, радіаційна і плазмова стерилізація) медичних і фармацевтичних виробів.
60. Хімічні методи дезінфекції і стерилізації медичних виробів. Агенти, що використовуються для хімічної дезінфекції і стерилізації.
61. Призначення гумових виробів та предметів догляду за хворими.
62. Порожністі гумові вироби, які отримуються формуванням (грілки гумові, пузири гумові для льоду, круги підкладні, судна підкладні гумові, спринцівки, кружка іригаторна гумова, кільця маткові, балони та міхи гумові).
63. Трубчасті еластичні вироби: трубки газовідвідні, катетери і зонди. Еластичні вироби для наркозу та штучного дихання: повітроходи, трубки інтубаційні, маски наркозні ротоносові.
64. Вироби з латексу: рукавички хірургічні та анатомічні, напальчники, ковпачки до медичних піпеток, соски дитячі.
65. Предмети догляду за хворими. Пакування, маркування, зберігання та транспортування гумових виробів. Їх дезінфекція та стерилізація.

66. Перев'язувальні матеріали та їх призначення. Види перев'язувального матеріалу: вата медична гігроскопічна (очна, гігієнічна, хірургічна), компресна, марля, алігнін. Основні види сировини для отримання перев'язувального матеріалу і вимоги до неї.

67. Готові перев'язувальні засоби: бинти медичні неткані нестерильні та стерильні, віскоза гемостатична, коноксидел, квадрати липкі, лейкопластирі бактерицидні, плівки липкі операційні (ЛПО-1, ЛПО-2, ЛПО-3) та ін. Проведення товарознавчого аналізу (визначення товарного виду, оцінка якості).

68. Визначення функціональних властивостей перев'язувального матеріалу (поглинальної властивості, капілярності, змочуваності).

69. Пакування, маркування, транспортування та зберігання перев'язувальних засобів. Стерилізація.

70. Гіпс медичний. Отримання. Технічні вимоги. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Визначення якості.

71. Дезинфекційні засоби. Асортимент. Форма випуску. Пакування, маркування, транспортування і зберігання дезинфекційних засобів.

72. Зберігання п'явок медичних і догляд за ними.

73. Мінеральні води. Класифікація. Вимоги, що пред'являються до мінеральних вод. Пакування, маркування, транспортування і зберігання мінеральних вод. Правила приймання мінеральних вод. Визначення органолептичних показників.

74. Косметичні засоби. Класифікація косметичних засобів. Загальні вимоги до косметичних засобів. Пакування, маркування та зберігання косметичних засобів.

75. Пристрої та таблиці для дослідження гостроти зору. Прилади для визначення рефракції ока. Прилади та апарати для дослідження зорових функцій. Пристрої для огляду та дослідження ока.

76. Окулярні лінзи: призначення, класифікація (за характером оптичної дії, за числом оптичних зон корекції аметропії зору, за призначенням). Лінзи для корекції аномалій рефракції ока (міопії, гіперметропії, астигматизму). Лінзи при пресбіопії та аномаліях конвергенції (косоокості).

77. Технічні вимоги до окулярних лінз, маркування, пакування, транспортування, зберігання. Методи визначення виду, знаку та оптичної сили лінзи.

78. Оправи окулярні: призначення, класифікація (за формою ободків, за матеріалами, за видом заушників), технічні вимоги. Захисні окуляри: призначення, класифікація, технічні вимоги до скла та оправ.

79. Прилади для контролю засобів корекції зору (діоптриметр, центрископ). Технічні вимоги до офтальмологічних приладів, пакування, транспортування.

80. Контактні лінзи: класифікація, маркування, пакування, зберігання.

81. Поняття «тара», «контейнер для фармацевтичного застосування» та «пакування». Класифікація тари. Вимоги, що пред'являються до контейнерів для фармацевтичного застосування.

82. Асортимент споживчої тари. Скляні, металеві та полімерні контейнери і технічні вимоги, що пред'являються до них. Картонна тара і технічні вимоги, що пред'являються до неї.

83. Види транспортної тари і її призначення. Маркування транспортної тари. Основні технічні вимоги, що пред'являються до транспортної тари.

84. Зберігання тари. Організація тарного господарства. Організація обігу тари.

85. Класифікація закупорювальних засобів за визначеністю, конструктивними особливостями, способами закріплення, матеріалами, способами виробництва.

86. Вимоги до закупорювальних засобів (загальні, спеціальні і санітарно-гігієнічні). Зберігання.

87. Пакувальні матеріали та вимоги до них. Класифікація, асортимент. Зберігання пакувальних матеріалів.

88. Товарні види, асортимент приладів та апаратів для діагностики. Класифікація діагностичних приладів за призначенням.
89. Методи дезинфекції та стерилізації частин діагностичної апаратури, які контактують з хворими.
90. Товарознавчий аналіз діагностичних приладів при їх прийманні. Догляд за приладами та їх зберігання.
91. Класифікація ЛЗ в залежності від умов зберігання: за фармакологічною дією, фізико-хімічними властивостями, способом застосування, терміном придатності, способом отримання, агрегатним станом, видами і способами пакування і органолептичні показники якості, вимоги до якості лікарських форм.
92. Пакування та його функціональне призначення. Пакування, маркування та транспортування ГЛЗ.
93. Приймання та відпуск товарів, оцінка якості, організація зберігання і транспортування.
94. Процес руху товарів в аптечній мережі і товарознавчі операції, пов'язані з ним. Порядок складання договорів з постачальниками медичних та фармацевтичних товарів.
95. Приймання товарів на аптечний склад за кількістю і якістю. Відпуск товарів з аптечних складів.
96. Основні фактори, які впливають на якість фармацевтичних товарів.
97. Вимоги до ГЛЗ та їх зберігання. Вимоги до зберігання різних груп ГЛЗ в залежності від їх фізико-хімічних властивостей.
98. Контроль якості, стабільність і терміни придатності ГЛЗ.
99. Асортимент виробів медичного призначення. Основні фактори, які впливають на якість медичних товарів.
100. Основні принципи товарознавства та етапи товарознавчого аналізу.
101. Кисень медичний. Вимоги, які пред'являються до якості кисню медичного. Балони кисневі і кисневі подушки.
102. Відпускання кисню споживачу з аптеки. Дезинфекційна обробка кисневих подушок і мундштуків після їх використання.
103. Закис азоту. Приймання балонів з закисом азоту від постачальника. Зберігання і транспортування балонів з закисом азоту.
104. Киснево-дихальна та наркозна апаратура: інгалятори кисневі і апарати для інгаляційного наркозу.
105. Інструменти та прилади для лабораторних досліджень. Прилади для відважування та визначення густини.
106. Апаратура для нагрівання та термостатування.
107. Апаратура для дистиляції. Устаткування для центрифугування та фільтрування.
108. Класифікація парових стерилізаторів: за конструкцією, способом обігрівання, керуванням.
109. Установки для радіаційної стерилізації медичних інструментів, шовного матеріалу та фармацевтичних препаратів з прискорювачем електронів та гама-променями.
110. Обладнання для дезинфекції (кип'ятильники переносні, кип'ятильники стаціонарні, камери дезинфекційні, установки дезинфекційно-душеві, гідропульти, розпилювач типу «Дезинфаль», розпилювачі ручні та ін.).

Процес контролю, основні його етапи. Кожне питання у білеті оцінюється в 20 балів.

Приклад залікового білету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Кафедра фармації, фармакології, медичної, біоорганічної та біологічної хімії

Рівень вищої освіти: *Бакалавр*
за напрямом підготовки *226 «Фармація, промислова фармація»*
галузі знань *22 «Охорона здоров'я»*
Дисципліна *Фармацевтичне та медичне товарознавство*

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

Розкрити питання:

1. Поняття про класифікацію товарів та її категорії (**20 балів**).
2. Класифікація парових стерилізаторів: за конструкцією, способом обігрівання, керуванням (**20 балів**).
3. Пакувальні матеріали та вимоги до них. Класифікація, асортимент. Зберігання пакувальних матеріалів (**20 балів**).
4. Голки атравматичні. Голки та вилки лігатурні. Умовні позначення голок. Технічні вимоги до голок. Пакування, маркування, транспортування та зберігання (**20 балів**).

**Затверджено на засіданні кафедри фармації,
фармакології, медичної, біоорганічної та
біологічної хімії**

Протокол № _____ від _____ 20__ року

В.о. завідувача кафедри _____ к.фарм.н., доц. **Оглобліна М.В.**

Екзаменатор _____ к.фарм.н., в.о.доц. **Шмалько О.О.**

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Очна (денна) форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	9 практичних занять. Максимальна кількість балів на занятті – 5 (9*5)	45
2	Ситуаційні задачі	Кожен студент має розв'язати 16 задач. За кожне правильне рішення дається 2 бали (16*2)	32
3	Вирішення практичних завдань	Кожен студент має розв'язати 12 практичних завдань. За кожен правильну відповідь дається 3 бали (12*3) та 7 балів за захист виконаної роботи.	43
5	Залік	В кожному заліковому білеті по 4 питання. Кожне питання оцінюється по 20 балів.	80
	Всього		200

Заочна форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	3 практичні заняття. Максимальна кількість	60

		балів на занятті – 20 (20*3)	
2	Контрольна робота	Кожен студент має розв'язати 16 задач. За кожне правильне рішення дається 2 бали (16*2) Кожен студент має розв'язати 12 практичних завдань. За кожну правильну відповідь дається 2 бали (12*2) 4 бали дається за захист контрольної роботи	60
3	Залік	В кожному заліковому білеті по 4 питання. Кожне питання оцінюється по 20 балів.	80
	Всього		200

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання здобувачами вищої освіти будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими здобувачі вищої освіти демонструють власні знання: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи (ситуаційні, практичні задачі), виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння здобувачами вищої освіти загальних засад фармацевтичного та медичного товаровознавства;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел інформації, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Батутіна, А. П. Експертиза товарів: навч. посіб. / А. П. Батутіна, І. В. Ємченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 278 с.
2. Биологически активные перевязочные и хирургические повные материалы / П. И. Толстых, В. К. Гостинцев, А. Д. Вирник, Б. Н. Арутюнян // Хирургия. – 1988. – № 4. – С. 3–8.
3. Громовик, Б. П. Штрих-кодуння як засіб захисту лікарських препаратів і виробів медичного призначення від фальсифікації / Б. П. Громовик, І. О. Мірошникова, Ю. В. Іваськевич // Провизор. – 2010. - № 10. – С. 2-7.
4. Державний класифікатор продукції та послуг (ДКПП) – ДК 016:2010, введеного с 01.01.2012г. – К. : ДП «Укрметртестстандарт», 2012. – 1833с.
5. ДСТУ 4260: 2003 «Тара і пакування Спожиткове маркування» К. : Держспоживстандарт України, 2005. – 11 с.
6. ДСТУ EN 980 : 2007 «Символи графічні для маркування медичних виробів». – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 17 с.
7. Захаренко В. О. Матеріалознавство непродовольчих товарів: навчальний посібник / В. О. Захаренко // Харк. держ. університет харчування та торгівлі. – Х. , 2005. – 246 с.
8. Коды та кодування інформації. Штрихове кодування. Маркування об'єктів ідентифікації. Штрихові позначки EAN.: ДСТУ 3146-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К.:

Держстандарт України, 1995. – 18с.

9. Коломієць, Н. В. Експертиза товарів: Підручник / Н. В. Коломієць, О.Л. Притульська, О. Л. Романенко. – К. : Видавничий центр КНТЕУ, 2008. – 273 с.

10. Медичне і фармацевтичне товарознавство / Б. П. Громовик, Н. Б. Ярмо, І. Я. Городецька, О. М. Корнієнко, Н. Л. Ханик; под. ред. проф. Громовика Б. П. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 492 с.

11. Медицинское и фармацевтическое товароведение : практикум / В. Г. Демьяненко, В. А. Афанасьева, А. В. Проскочило, С. В. Бреусова; под ред. проф. В. Г. Демьяненко. – К. : ВСИ “Медицина”, 2010. – 296 с.

12. Мозберг, Р. К. Материаловедение / Р. К. Мозберг. – М. : Высш. шк. 1991. – 448 с.

13. Наказ МОЗ України. – № 44 від 16 березня 1993. Про організацію зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів та виробів медичного призначення. – К., 1993. –46 с.

14. Про затвердження Інструкції про порядок контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі : наказ МОЗ України № 436 від 30.10.2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0107-02> – К. : Державна служба України з лікарських засобів, 2001.

15. Столепин, В. Ф. Требования GMP-GPV к фармуупаковке / В. Ф. Столепин, Л. П. Гуракий // Ремедиум. – 2005. – № 5. – С. 70–72.

16. Столепин, В. Ф. Требования к упаковке лекарственных средств / В.Ф. Столепин, Л. А. Гуракий // Тара и упаковка. – 2004. – № 4. – С. 34-35.

17. Товарознавство. Терміни та визначення. – К.: Держстандарт України, 2000. – 24 с.

18. Фармацевтичне і медичне товарознавство : Посіб. для студ. вищ. фармац. навч. закладів / В. І. Гридасов, Л. М. Оридорога, О. В. Винник. – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2002. –160 с.

19. Фармацевтическая упаковка и упаковочные операции в условиях надлежащей производственной практики / С. И. Дихтярев, И. А. Сокуренок, А. В. Доровской – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2012. – 59 с.

Додаткові:

1. Алексеева, Н. С. Теоретические основы товароведения непродовольственных товаров / Н. С. Алексеева, Ш. К. Ганцов, Г. И. Кутянин. – М.: Экономика, 1988. – 403 с.

2. Андриенко, В. Н. Материаловедение товаров народного потребления: учеб. пособ. / В. Н. Андриенко, Ю. П. Литвиненко. – К. : – Київ. торг.-екон. ін-т., 1990. – 95 с.

3. Бублевский, И. М. Использование полимерного сырья для изготовления транспортной тары / И. М. Бублевський, Е. А. Ускова. – Кишинев, 1989. –297 с.

4. Бутова, М. В. Товароведение непродовольственных товаров / М.В. Бутова . – М.: «Издательство ПРИОР», 1991. –160 с.

5. Васнецова, О. А. Медицинское и фармацевтическое товароведение: Практикум /О.А. Васнецова. – М : ГЭОТАР-Медиа, 2005. – 704 с.

6. Васнецова, О. А. Медицинское и фармацевтическое товароведение: учеб. для вузов О.А. Васнецова. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2005. – 605 с.

7. Варченко, В. Г. Візуальні методи для виявлення підроблених або субстандартних лікарських засобів / В. Г. Варченко, С. В. Сур. – К. : Моріан, 2001. – 16 с.

8. Гильмутуннов, Н. Г. Промышленный метод рациональной стерилизации кетгута с атравматическими иглами в полимерной упаковке / Н. Г. Гильмутуннов // Хим.-фармац. журн. – 1985.– Т.19, № 5. – С. 618–620.

9. Гончарук, Т. О. «Фальсификаты и субстандарты» – две стороны одной монеты / Т. О. Гончарук // Провизор. – 2002. - № 7. – С. 3.

10. Жиряева, Е. В. Товароведение / Е. В. Жиряева. – СПб. : Питер, 2003. – 416 с. Друговіна, О. А. Дослідження аспектів кольорового оформлення тари та упаковки для

продукції вітчизняної фармацевтичної промисловості / О. А. Друговіна, В. М. Толочко // Вісник фармації. – 2001. – №4 (28). – С. 69–72.

11. Иващенко, В. К. Полимерная потребительская тара / В. К. Иващенко. – Киев : Техника, 1977. – 136 с.

12. Кучерук, О. В. Фальсифікація ліків: як їй запобігти / О. В. Кучерук // Еженедельник “Аптека”. – 2003. – № 46. – С. 81.

13. Низкоинтенсивная лазеротерапия: сб. тр. / под ред. С. В. Москвина, В. А. Буйлина. – М., 2002.

14. Новые перевязочные средства на основе природных и синтетических волокнистых материалов с ферментативным и антимикробным действием / П. И. Толстых, Б. Д. Арутюнян, А. Х. Мухтаров и др. // Эксперим. и клинич. медицина. – 1990. – Т. 30, №1. – С. 16–21.

15. Платэ, Н. А., Васильев А. Е. Физиологически активные полимеры/ Н. А. Платэ, А. Е. Васильев. – М.: Химия, 1986. – 294 с.

16. Полимерная тара и упаковка / под ред. С. Г. Гнезя. – М. : Химия, 1980. – 272с.

17. Полимерные пленочные материалы / под ред. В. Е. Гуля. – М.: Химия, 1976. – 258 с.

18. Принципы товароведческого анализа аппаратов для изменения артериального давления и фармацевтической опеки при их реализации / Б. П. Громовик, Н. Б. Ярмо, Н. В. Галайко и др. // Провизор. – 2005. – № 15. – С. 7–11.

19. Тара из полимерных материалов / М. Г. Соломенко, В. П. Шредер. – М. : Химия, 1990. – 398 с.

20. Серженко, Н. М. Офтальмологическая оптика / Н. М. Серженко. – М.: Медицина, 1991. – Ч. 3. – 141 с.

21. Технология лекарственных аэрозольных форм / Г. С. Башура, Ю. А. Кошелев, А. А. Лремчук и др. – Бийск, 1997. – 352 с.

22. Толочко, В. М. Современное состояние тароупаковочной индустрии Украины и пути решения, стоящих перед ней задач, применительно к фармацевтической продукции / В. М. Толочко, О. А. Друговіна, М. В. Заричковская // Провизор. – 1998. – № 3. – С. 23–24.

23. Толочко, В. М. Сучасний стан та проблеми тари та упаковки в фармацевтичній галузі України / В. М. Толочко, О. А. Друговіна, М. В. Заричковская // Вісник фармації. – 1997. – №1. – С. 27.